

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

«__» _____ 20__ р.

**ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра**

зі спеціальності «Облік та аудит»

за темою:

«Облік і контроль операцій у сфері зовнішньоекономічної діяльності:
нормативне забезпечення та діюча практика (на прикладі ТОВ «Фруталіна»)»

Виконавець

студент обліково-економічного факультету
4 курсу 1 групи

Ніколов Олександр Павлович
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

к. е. н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Шерер Ігор Леонідович
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ У СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНО ДІЯЛЬНОСТІ	6
1.1. Зовнішньоекономічна діяльність як об'єкт обліку та її регулювання	6
1.2. Особливості відображення в обліку операцій з іноземною валютою	11
1.3. Облік імпорتنих операцій.....	16
1.4. Облік експортних операцій.....	20
1.5. Проблемні питання обліку у сфері зовнішньоекономічної діяльності.....	26
РОЗДІЛ 2. ДІЮЧА ПРАКТИКА ОБЛІКУ У СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «ФРУТАЛІНА»	31
2.1. Загальна фінансово-господарська характеристика підприємства ТОВ «Фруталіна».....	31
2.2. Особливості документування операцій у сфері зовнішньоекономічної діяльності на ТОВ «Фруталіна».....	34
2.3. Порядок обліку зовнішньоекономічних операцій на підприємстві в умовах застосування «1С: Підприємство 8.3».....	39
2.4. Можливості удосконалення обліку ЗЕД в ТОВ «Фруталіна».....	46
РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	48
3.1. Контроль операцій у сфері зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві.....	48
3.2. Аналіз ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства	51
3.3. Стан внутрішнього контролю зовнішньоекономічних операцій в ТОВ «Фруталіна» та можливості удосконалення	57
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65
ДОДАТКИ	68

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток України у ХХІ сторіччі як сильної конкурентоспроможної держави не представляється можливим без всебічної інтеграції у світовий господарський простір. Результатом інтеграційних процесів є збільшення кількості і обсягів зовнішньоторговельних операцій. Комплексні економічні перетворення, що відбуваються сьогодні в Україні, мають на меті не лише виробити моделі побудови і послідовної реалізації сучасних економічних відносин, але й поступову інтеграцію українських підприємств у міжнародні економічні зв'язки, з одного боку, і залучення іноземних підприємців до діяльності в Україні, – з іншого.

Для підвищення рівня відкритості української економіки необхідно створювати для національних підприємств, організацій більш сприятливі умови щодо виходу на зовнішні ринки. Вихід підприємств на світовий ринок може ефективним лише в тому випадку, якщо буде налагоджено певним чином регулювання зовнішньоекономічної діяльності з боку держави в сфері законодавчої бази. Участь у міжнародному розподілі праці завжди сприяє вирішенню національних економічних проблем унаслідок удосконалення внутрішньогосподарських пропозицій, використання переваг розміщення та розвитку продуктивних сил, підвищення конкурентоспроможності товарів і послуг підприємствами, що виходять із пропозицією на зовнішні ринки. Україна має великий природний, людський та науково-технічний потенціал, що приваблює до неї іноземних інвесторів та потенціальних партнерів. Проте відсутність досвіду застосування всіх сучасних засобів регулювання зовнішньоекономічних відносин, ще не дозволяє Україні стати рівноправною учасницею світового співтовариства. Тому останнім часом значно підвищився інтерес до теоретичного обґрунтування проблем розвитку міжнародної економічної діяльності України, зокрема обґрунтування теоретичних засад ефективного здійснення обліку ЗЕД, а також до опрацювання конкретних

принципів і правил ефективної організації ЗЕД вітчизняними суб'єктами господарювання [8].

Проблемам обліку і контролю в сфері зовнішньоекономічної діяльності у різні роки присвячено наукові роботи таких авторів: Гребельник О.П., Жуйкова К.В., Квеліашвілі І. М., Коробкова О.М., Мазур А.В., Міщенко І.В., Приймаченко Д.В., Світлак І.І., Смірнова Е. А., Федотова І.О., Г. Ю. Коблянська, Т. Н. Бабченко та інші. Однак, зважаючи на динамічність законодавства, наукові дослідження у цьому напрямку ще тривалий час залишатимуться актуальними та затребуваними.

Актуальність обліку ЗЕД полягає в тому, що дані бухгалтерського обліку, аналіз та аудит стали необхідними елементами при прийнятті обґрунтованих управлінських рішень, обранні надійних партнерів для одержання ефективних результатів фінансово-господарської діяльності. Разом з тим, неузгодженість бухгалтерського і податкового законодавства з питань зовнішньоекономічної діяльності, викликає багато проблем з відображення експортно-імпортних операцій у бух обліку і побудові ефективної системи її аналізу. У зв'язку з цим перед кожним українським підприємством, що вирішило розповсюдити свій бізнес за межі країн, встає завдання організації бух обліку на більш високому рівні.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є дослідження особливостей обліку та контролю зовнішньоекономічної діяльності підприємства та визначення шляхів удосконалення обліку та контролю у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Завданнями роботи є:

- визначення зовнішньоекономічної діяльності як об'єкта обліку;
- дослідження особливостей державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності на макrorівні;
- дослідження особливостей обліку з іноземною валютою;
- визначення порядку документального оформлення операцій в сфері зовнішньоекономічної діяльності;

- дослідження діючої практики обліку зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві ТОВ «Фруталіна»;
- дослідження особливостей методики контролю зовнішньоекономічної діяльності.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є процес обліку та контролю у сфері зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних положень і прикладних аспектів бухгалтерського обліку та контролю зовнішньоекономічної діяльності підприємств та їх удосконалення в умовах національної системи обліку та контролю.

Методика дослідження. Методологічну основу дипломної роботи складають теоретичні положення економічної науки, наукові праці вітчизняних та закордонних вчених, присвячені проблемам обліку та контролю в сфері зовнішньоекономічної діяльності. При написанні роботи було використано наступні загальнонаукові та спеціальні методи: узагальнення та синтезу, порівняльного, статистичного та економічного аналізу, графічні методи.

Інформаційна база дослідження. При написанні дипломної роботи використовувалися закони та інші нормативно-правові документи, Податковий і Митний кодекси України, дані Міністерства фінансів України, Державної фіскальної служби України, монографічна та наукова література, матеріали науково-практичних конференцій та періодичних видань, документація та звітність підприємства.

Публікація та апробація результатів дослідження. Результати дослідження впроваджено в господарську практику ТОВ «Фруталіна».

За матеріалами дослідження підготовлено до публікації наукову статтю: «Проблемні питання обліку зовнішньоекономічної діяльності».

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дає змогу зробити висновок, що обрана тема, у наш час, є досить актуальною та важливою, так як здійснення зовнішньоекономічних операцій вітчизняними підприємствами є однією з умов підвищення їх ефективного функціонування, зростання прибутковості та конкурентоспроможності на міжнародному рівні.

Об'єктом дослідження є товариство з обмеженою відповідальністю «Фруталіна». Дане підприємство засноване і функціонує з метою оптової торгівлі фруктами та овочами.

Для ведення обліку підприємство використовує програму «1С-Підприємство», яка забезпечує цілісне відображення в бухгалтерському та податковому обліку господарських операцій. Для формування, захисту і відправлення звітів до контролюючих органів підприємство використовує комп'ютерну програму «Соната», що прийшла на зміну програмі «М.Е.Дос».

Бухгалтерський облік займає одну з найважливіших позицій функціонування підприємства, так як від нього залежить основа ведення діяльності, правильність відображення операцій на рахунках, точність розрахунків та платежів.

При обліку імпорتنих операцій значна увага приділяється первинному обліку. Основним документом, який складається перед здійсненням імпорتنих операцій є зовнішньоекономічний договір (контракт). Він складається на визначених умовах, які задовольняють обидві сторони.

Підприємство здійснює безготівкові форми розрахунку здебільшого по передоплаті використовуючи при цьому проформу-інвойс, яка використовується як супровідний документ і засвідчує про сплату та передачу товарів.

На основі первинних документів підприємство здійснює аналітичний облік, який відображається в окремих відомостях. На основі аналітичної інформації формується синтетичний облік з використанням відповідних

рахунків. Основним рахунком при здійсненні імпорتنих операцій є 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками». Також підприємство для оприбуткування імпорتنих товарів використовує рахунок 281 «Товари на складі».

Провівши аналіз діяльності товариства, ми помітили, що загальна фінансово-господарська діяльність підприємства на протязі 1-го кварталу 2018 року є прибутковою, хоча 2017 звітний рік підприємство завершило зі збитком. Таким чином на початку 2018 року склалася тенденція перевищення доходів над видатками, що у свою чергу привело до отримання підприємством чистого прибутку у 1-му кварталі 2018 року на суму 15582,1 тис. грн. З цієї інформації видно, що підприємство лише нещодавно стало прибутковим, але при цьому намітилась позитивна тенденція до збільшення чистого прибутку.

Підсумовуючи аналіз фінансового стану товариства, можна сказати, що підприємство має дуже нестійкий фінансовий стан, оскільки власний оборотний капітал майже не перекриває величину запасів, тобто, величина запасів значно більша за суму ВОК. Таким чином ТОВ "Фруталіна" в значній мірі є залежною від позикового капіталу, оскільки здійснює свою діяльність в основному за рахунок залучених у банків фінансових ресурсів (короткострокових кредитів). Надалі на підприємстві ситуація залишається нестабільною в цьому питанні. У цьому зв'язку, підприємству можна порекомендувати залучити додаткові кошти власників, здійснити додатковий випуск акцій власної емісії для залучення додаткових коштів учасників, змінити поточну дивідендну політику і реінвестувати чистий прибуток в підприємство, з метою збільшення величини власного капіталу та зменшення залежності від позикового капіталу для фінансування запасів.

На досліджуваному підприємстві склалася позитивна тенденція до збільшення рентабельності продажу від операційної діяльності на 7,79% та чистої рентабельності продажу на 5,95%. Але при цьому рентабельність основної операційної діяльності зменшилася на 1,69%. Таким чином підприємству для покращення своєї діяльності та збільшення рентабельності

основної операційної діяльності потрібно зменшувати постійні витрати (адміністративні витрати та витрати на збут). Для цього треба провести їх оптимізацію та постатейний аналіз, з метою виявлення недоцільних та непродуктивних витрат.

Таким чином, задля покращення обліку та контролю на підприємстві ТОВ «Фруталіна» маємо наступні пропозиції:

- удосконалення реєстрів аналітичного та синтетичного обліку розрахунків з нерезидентами з метою більшої деталізації для підвищення інформативної функції обліку;

- удосконалення конфігурації програми «1С: Підприємство 8.3» з метою усунення деяких недоробок (наприклад, неправильне автоматичне установлення недоцільних рахунків обліку в деяких документах);

- відображення нарахування та сплати мита на рахунку 642 «Розрахунки за обов'язковими платежами»;

- впровадження внутрішнього контролю, зокрема служби внутрішнього аудиту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський (фінансовий) облік. Навчальний посібник. – Ж.: ТОВ «Рута», 2006 р. – 594 с.
2. Галещук С. М. Облік і аналіз операцій в іноземній валюті : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / С. М. Галещук Терноп. нац. екон. ун-т. – Тернопіль, 2015. – 20 с.
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003, № 436-IV (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15>
4. Демчук Т. П. Облік валютних різниць на підприємстві при здійсненні операцій з іноземною валютою / Т. П. Демчук // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. – 2009. – Вип. 4. – С. 333-341.
5. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 № 959-XII (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/>
6. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. / за ред. О. В. Шкурупій. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 112-114 с.
7. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
8. Коблянська Г.Ю. Інвентаризація розрахунків у сфері зовнішньоекономічної діяльності / Г.Ю. Коблянська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – Вип. 6. – С. 39-45.
9. Коблянська Г. Ю. Облік та аудит експортно-імпортних операцій підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец.

08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / Коблянська Г. Ю. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2008. – 23 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>

10. Кузик Н. П. Внутрішній контроль як основа ефективної діяльності сільськогосподарських підприємств / Н. П. Кузик, О. А. Боярова // Науковий вісник НУБіП України. – 2010. – № 153. – С. 153–157.

11. Марченко Д.М. Удосконалення організації внутрішнього фінансового контролю підприємств / Марченко Д.М. – Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 2. – 271 с.

12. Митний кодекс України від 13.03.2012 №4495-VI (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

13. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» в редакції від 01.01.2012 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>

14. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 21 «Вплив зміни валютних курсів»: міжнародний документ від 01.01.2012 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_022.

15. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р., № 2755-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/>

16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>

17. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів»: Наказ Міністерства фінансів України від 10.08.2000 № 193 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/>

18. «Про запровадження обов'язкового продажу надходжень в іноземній валюті та встановлення розміру обов'язкового продажу таких

надходжень»: Постанова Правління НБУ № 129 від 13.12.17 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0129500-17>.

19. Смірнова І. В. Вплив зміни валютних курсів на фінансову звітність: аналіз закордонного та вітчизняного досвіду [Електронний ресурс] / І. В. Смірнова, Н. В. Смірнова. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64

20. Умови поставки СРТ Інкотермс : [Електронний ресурс] // Вікіпедія – вільна енциклопедія. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/СРТ>

21. Федоронько Н.І. Аналіз ефективності експортних та імпорتنих операцій // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Випуск 10.

22. Футоранська Ю.М. Окремі аспекти державного регулювання у сфері внутрішнього фінансового контролю в Україні / Ю.М. Футоранська. – Фінансовий контроль. – 2009. – №2(31) – 256 с.

23. Хусід А. Вантажна митна декларація: що потрібно знати бухгалтеру [Текст] / А. Хусід // Все про бухгалтерський облік. – 2010. – № 34. С. 10-13.

24. Чирка Д.М. Курсові різниці як наслідок коливання валютних курсів: обліковий аспект / Д.М. Чирка, А.А. Поплавська. // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2011. – С. 385–392.

25. Яценко В. М. Внутрішній контроль на підприємствах України: проблеми розвитку та шляхи їх вирішення / В. М. Яценко. – Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – №3 – 196 с.

26. Яценко В. М. Внутрішній контроль на підприємствах України: проблеми розвитку та шляхи їх вирішення // Вісник Черкаського державного технологічного університету. – Серія «Економічні науки» / В. М. Яценко. – Черкаси, 2012. – № 22. – 3–7 с .